

Zondag vereren of jobs creëren?

Frederick Vandeput

De economische realiteit achter een deregulering van de openingsuren.

Het debat over de voor- en nadelen van zondagsopeningen keert elk jaar terug. Voorstanders hebben het over de vrijheid van de ondernemer. Tegenstanders willen de zondagsrust bewaren en de werkdruk niet verhogen. De gezamenlijke omzet zou volgens sceptici niet stijgen, enkel verdeeld worden over een extra dag. Uit onafhankelijk onderzoek blijkt echter dat koopzondagen maar liefst 15.000 jobs zouden opleveren

Studie: "The economic impact of Shop Closing Hours"

In een zoektocht naar studies omtrent dit thema kom je onvermijdelijk terecht bij Professor Maarten Goos. Hij schreef een studie voor de London School of Economics met de treffende titel: "Sinking the blues: The economic impact of Shop Closing Hours". Hij onderzocht de impact van koopzondagen op de omzet, concurrentie en tewerkstelling in de kleinhandel. Uit zijn studie blijkt dat een deregulering van de openingsuren leidt tot een ontegensprekelijke toename van de wekelijkse verkopen.

Deze stijging was voldoende groot om de extra kosten voor zondagsopening te dragen. De tewerkstelling in de kleinhandel nam toe en leidde tot hogere winsten. Op lange termijn komen er meer winkels bij, wat op zijn beurt nog een extra tewerkstellingseffect met zich meebracht.

De cijfers spreken van een toename van de wekelijkse omzet met 4 tot 10 procent, een toename van het aantal winkels met 1 tot 2 procent en een toename van de tewerkstelling met 4 tot 6 procent. De studie werkt volgens verschillende methodes om de effecten zo klein mogelijk te krijgen. Toch blijven ze erg groot. In vergelijking met het verschil in omzet tussen een hoog- en een laagconjunctuur, wat in de erg conjunctuurgevoelige kleinhandel 20 procent bedraagt, lijkt een permanente stijging van de omzet met 7 procent een belangrijke toename. Omdat prijzen in de kleinhandel relatief rigide zijn, zal deze winsttoename er vooral komen door een toename in het verkoopsvolume. Dit leidt tot een toename in de arbeidsvraag en op zijn beurt tot een toename in de tewerkstelling na deregulering.

Handelaars kunnen ook beter gebruik maken van ruimte en personeel en zo een hogere productiviteit genereren. De peak-demand van zaterdag zal gespreid worden over een langere periode.

Consumenten hebben of ontwikkelen voorkeur voor koopzondagen

Een recent verschenen studie peilde naar de perceptie van consumenten over het winkelen op zaterdag voor en na het toestaan van langere openingstijden op zaterdag in Duitsland. De auteurs concludeerden dat na een deregulering consumenten het winkelen op zaterdag gingen zien als een ontspannende activiteit en dat daarom de totale wekelijkse uitgave toenam.

Een Nederlandse studie toont bovendien aan dat consumenten graag langer zouden willen winkelen en daarom misschien meer uitgeven maar dat hiervoor geen tijd wordt gevonden als de openingstijden beperkt zijn.

Een aanpassing van het bestedingspatroon leidt ook tot economische verliezers. Hier delen onvermijdelijk de handelaars die momenteel bevoordeeld zijn en reeds mogen openen op zondag in de klappen. In het licht van deze cijfers kunnen we ons als liberaal afvragen of we via de huidige wetgeving niet aan een verborgen vorm van subsidiëring doen. Sectoren die mogen openen hebben onmiskenbare voordelen terwijl de goederen die verkocht worden soms slechts minimaal verschillen met sectoren die niet mogen openen. De grens is flinterdun, zo kan je momenteel voor je slagingskopen op zondag wel bij de bakker of het benzinestation terecht maar niet bij de slager zelf.

De Europese Unie treedt momenteel wel op tegen positieve subsidies maar niet tegen negatieve. Je mag als lidstaat de ondernemingen niet langer financieel stimuleren, je mag ze echter wel financieel straffen door een verbod op zondagsopening. Dit is een even zwaar onrecht en dient evenredig aangepakt te worden.

Met het instandhouden van de huidige wetgeving subsidieert men handelaars die wel open mogen zijn op zondag en creëert men oneerlijke concurrentie. Men bezorgt de Belgische economie een concurrentieel nadeel ten opzichte van buurlanden waar koopzondagen wel zijn toegestaan.

Een recente MIT-studie, gebaseerd op het werk van professor Goos, gaat dieper in op de vraag hoe consumenten hun bestedingspatroon aanpassen na het toestaan van koopzondagen. Zij vinden een significante daling in contributies aan religieuze instellingen. Uit de studie blijkt ook dat kerkgangers zich na deregulering gaan gedragen als niet-kerkgangers en dat een deel van hun minderuitgaven na deregulering worden besteed aan alcohol en drugs. Dit zijn natuurlijk belangrijke nadelen van deregulering maar ze mogen niet noodzakelijk een reden zijn om koopzondagen niet toe te staan. Zo zal bijvoorbeeld de kleinhandel in toenemende mate moeten kunnen concurreren met internetverkopen die niet beperkt zijn in de tijd.

Koopzondagen creëren 15.000 nieuwe jobs in België

De effecten voor België zouden gelijkaardig zijn als in de VS, zo bevestigt Professor Goos ons in een interview ter gelegenheid van dit, maar misschien iets minder uitgesproken. Een belangrijk element in de studie is de toename van het aantal winkels. In België blijft het erg kostelijk en omslachtig om een winkel op te starten. Anderzijds moet er ook rekening gehouden worden met andere mogelijke kanalen die zouden betekenen dat de extrapolatie voor België een onderschatting is. Zo moet bijvoorbeeld de impact van koopzondagen op de toeleveranciers aan de kleinhandel, zoals adviesbureaus, reclamebureaus, tewerkstellingsbureaus en onderhoudsdiensten, in rekening gebracht worden. Daar komt ook nog bij dat recent Nederlands onderzoek suggereert dat winkels in Zuid-Nederland vaker open zijn op zondag omdat in België koopzondagen niet zijn toegestaan. Door het toestaan van koopzondagen in België zouden deze uitgaven in Nederland extra inkomsten kunnen zijn voor onze winkels.

Toch mag je de data gedeeltelijk op de Belgische cijfers toepassen. Afhankelijk van de bron voor je gegevens wordt de totale tewerkstelling in de Belgische kleinhandel geschat tussen 225.000 en 300.000. Dit betekent dat koopzondagen tussen de 11.250 en 15.000 nieuwe banen zouden creëren in de kleinhandel. Op een totaal van ongeveer 100.000 winkels zouden er ook 1.000 tot 2.000 nieuwe winkels bijkomen.

Nogal wat winkeliers staan sceptisch tegenover een verdere deregulering. De overheid zou extra inspanningen kunnen leveren om hun winstgevendheid te garanderen, ook na verdere regulering. De winstmarges in de detailhandel in België liggen lager dan het Europese gemiddelde, ondermeer omwille van de hogere belastingen en administratieve kosten. De overheidsopbrengsten van de toenemende tewerkstelling moeten bijdragen tot lagere belastingen en kosten voor de winkeliers.

Er kunnen dus 15 000 jobs bijkomen. Ter vergelijking, dat is meer dan vier keer het aantal jobs dat verloren ging bij Renault Vilvoorde, meer zelfs, we spreken over meer tewerkstelling dan in de Limburgse steenkoolmijnen voor hun sluiting. Om dat verlies aan banen op te vangen werden miljarden euro's geïnvesteerd. Om 15000 banen te scheppen dient men slechts 1 wettekst te veranderen. Wie heeft die vijf minuten politieke moed?

Met dank aan: Professor Maarten Goos, auteur "Sinking the blues: Impact of Shop closing hours on Labor and Product Markets".

Andere bronnen:

Explaining Sunday shop policies. Auteurs: Elbert Dijkgraaf en Raymond Gradus
The Church versus The Mall: What happens when religion faces increased secular competition? Auteur Jonathan Gruber

The dynamics of store hour changes and consumption behaviour: Results of a longitudinal of consumer attitudes toward Saturday shopping in Germany. Auteur Marko Grünhagen